
Werk maken van ouderbetrokkenheid bij lezen - informatie voor bibliotheken -

'Leesvaardigheid is de basis voor alle schoolprestaties en van steeds groter belang voor de kennismaatschappij die Nederland geworden is. Wetenschappelijk onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat er een steeds sterker verband is tussen lezen voor het plezier, het lezen van literatuur en schoolprestaties' (Ministerie van onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2014)

Ieder kind verdient het de kans te krijgen om voldoende geletterd te worden en het plezier in lezen te ontdekken. Vanuit hun specifieke expertise en maatschappelijke functie kunnen Bibliotheken binnen hun gemeente een waardevolle bijdrage leveren aan het bevorderen van het leesklimaat van kinderen thuis. Er zijn genoeg goede redenen om juist nu samen met de gemeente, het onderwijs en de kinderopvang de uitdaging aan te gaan.

Vijf goede redenen om samen te investeren in de leesopvoeding thuis

Reden 1.

Ouders zijn een onmisbare partner in de leesopvoeding. De kans dat een kind uitgroeit tot lezer wordt 5 keer zo groot als ouders een actieve leesopvoeding voeren. Ter vergelijking: de invloed van een leerkracht maakt die kans slechts 1,5 keer zo groot.

Reden 2.

Het formele leren, het leren op school, beslaat ongeveer 10% van de tijd van kinderen. Ze leren het meeste informeel, waarvan verreweg het meeste thuis. Niet voor alle ouders is het vanzelfsprekend hun kinderen te ondersteunen in hun taal- en leesontwikkeling.

Reden 3.

Alle ouders kunnen met de juiste impuls hun kinderen ondersteunen in de taal- en leesontwikkeling. Bekend is dat zelf lezen, voorlezen, het praten over boeken, boeken cadeau geven en samen naar de bibliotheek gaan, kinderen stimuleert meer te gaan lezen. Ook laagtaalvaardige gezinnen kunnen bijvoorbeeld interesse tonen in het lezen van hun kinderen, regelen dat ze worden voorgelezen en naar de bibliotheek gaan. Wat past en hoe, hangt af van de behoeften en mogelijkheden van ouders en kan alleen met ouders samen worden verkend en afgesproken.

Reden 4.

Een planmatige en gezamenlijke aanpak is effectief. Het samenwerken met ouders bij de leesopvoeding vraagt tijd, geld, een goede voorbereiding én de inspanning van kinderopvang, school, bibliotheek en gemeente samen. Losse, kortdurende projecten zijn leuk maar veranderen weinig aan het (voor)leesgedrag van ouders. Investeren in een langdurige vertrouwensrelatie (een 'partnerschap met ouders') en in een afstemming tussen de opvoeding en educatie thuis en op school/in de kinderopvang, loont.

Reden 5

Bibliotheken zijn dé deskundigen op het gebied van boeken en leesontwikkeling. De pedagogisch medewerker of leerkracht heeft de sleutelrol naar ouders. Met andere woorden, Bibliotheek en kinderopvang/school vullen elkaar aan en hebben elkaar nodig.

Ook gemeenten zijn onmisbaar. Gemeenten dienen te zorgen voor ouderbetrokkenheid binnen gemeentelijk beleid rond VVE en onderwijs. Steeds meer gemeenten maken geld vrij om partnerschap tussen ouders en kinderopvang/onderwijs planmatig te verstevigen. 'Taalstimulering thuis' waartoe ook leesbevordering behoort, is daarbij een belangrijk speerpunt.

Welke stappen zet u als bibliotheek?

Investeren in ouders heeft in veel gemeenten al prioriteit. Ook binnen BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek *op school* is dit jaar gestart met dit thema. Hierbij wordt gewerkt volgens een stappenplan (zie ook www.debibliotheekopschool.nl voor de uitgebreide versie). Dit is een goede leidraad voor een lange termijn traject 'ouderpartnerschap' waarbij de Bibliotheek aanjager is.

Globaal zijn de volgende stappen denkbaar:

Stap 1

Scholing. De Bibliotheek stelt zich goed op de hoogte van het belang, de mogelijkheden en de eigen rol bij het stimuleren van de leesopvoeding thuis. Uitgangspunt is dat de kinderopvang en de school de contacten met ouders leggen en de bibliotheek faciliterend en ondersteunend is. Naast schriftelijke materialen zijn er ten behoeve van de deskundigheidsbevordering van onderwijsspecialisten en leesconsulenten studiedagen over het onderwerp.

Stap 2.

Traject borgen. Op strategisch niveau overlegt de Bibliotheek met de gemeente over de (financiële) mogelijkheden voor een implementatietraject. Er zijn vaak onverwachte opties voor financiering (zie kader). Er komt vervolgens een plan met daarin onder meer de doelgroepen, middelen, eisen, menskracht, resultaten en kosten. De Bibliotheek stelt voor een aantal uur een projectcoördinator aan (een taak voor bijvoorbeeld een educatief specialist)

Stap 3.

Overleg met scholen en/of kinderopvanginstellingen. Kansrijke scholen en/of kinderopvanginstellingen worden benaderd om mee te doen. De aanpak kan ook gemeente breed worden ingevoerd. De onderwijsspecialist praat met de manager/directeur, de leescoördinator en enkele ouders over de huidige stand van zaken en de wensen van de instelling.

Stap 4.

Inventarisatie wensen en verwachtingen. Samen met de school/kinderopvanginstelling wordt per groep of met de hele school/kinderopvanginstelling gesproken met de ouders. Zij krijgen de ruimte te vertellen wat zij willen en verwachten.

Stap 5

Vastleggen, uitvoeren, evalueren en bijstellen. Een zogenaamd 'leesteam' zorgt voor een actieplan op grond van de inbreng van ouders. Dit is een aanvulling op het leesplan en wordt jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld. Naast individuele oplossingen, afspraken tussen een leerkracht en een ouder, kan ook besloten worden aan (in de gemeente aangeboden) projecten deel te nemen, zoals BoekenPret, de VoorleesExpress, VVE-thuis, Verteltassen of de Schoolschrijver.

Uitgangspunt gedurende het hele traject is: wat zijn de wensen en behoeften van ouders? Wat kunnen en willen zij thuis doen? Alleen thuisactiviteiten waar zij en hun kind plezier aan beleven, zijn leerzaam voor kinderen. Verplichte activiteiten die (extra) stress opleveren, schieten hun doel volledig voorbij.

Tot slot

Gemeenten kunnen hun budgetten voor de ouderbetrokkenheid in VVE inzetten voor de begeleiding die de leesconsulenten kunnen bieden aan de scholen. Waarom zou de gemeente een extern bureau inhuren als de eigen Bibliotheek dit thema duurzaam op de agenda van alle scholen zet? Ook de budgetten voor armoedebeleid, participatie en achterstandenbeleid kunnen deels worden ingezet om ouderpartnerschap vanuit de Bibliotheek te versterken op de (voor)scholen. Het is de moeite waard om dit thema met de beleidsmakers van uw gemeente te bespreken.

Voorbeeld Bibliotheek Helmond-Peel

In de regio Helmond-Peel werken al veel scholen en peuterspeelzalen met Bibliotheek op school en BoekStart in de kinderopvang. Actief Ouderschap begeleidt de bibliotheek om ouderpartnerschap planmatig vorm te geven. Ze verzorgt workshops en intervisie voor de leesconsulenten. Ze coacht hen bij het enthousiasmeren en overtuigen van de scholen en reikt tips en tools aan. (Toos vd Beuken: "Onze leesconsulenten betrekken ouders nu bij alle activiteiten. Voor scholen zijn zij een goede gesprekspartner geworden als het gaat om de ouderbetrokkenheid bij het lezen. Door de wensen en verwachtingen van ouders en leerkrachten over lezen te inventariseren, zien we prachtige initiatieven ontstaan. Op bijvoorbeeld de Sylvester Bernadetteschool hebben ouders en leerkrachten bedacht om het goede voorbeeld te geven in lezen. Zij maken een leestafel voor ouders in school waar ouders boeken kunnen uitwisselen en kunnen lezen als de kinderen in de school zijn. Met een kopje koffie erbij is dit een mooie manier om het goede voorbeeld te geven aan de kinderen.") De gemeente Helmond investeert in partnerschap met ouders rond taalontwikkeling en lezen vanuit het onderwijsachterstanden beleid.

Voorbeeld Basisschool Drieluik Almere

Basisschool Drieluik in Almere organiseerde samen met onder meer de Bibliotheek een avond over lezen thuis voor ouders in de onderbouw. Ouders gingen in gesprek met leerkrachten en bibliotheekmedewerkers over lezen thuis. Wat verwachten we van elkaar, wat gaat goed, waar lopen we tegenaan en welke wensen hebben we? Op een inspiratiemarkt deden ouders en leerkrachten tips en voorbeelden op rondom spelenderwijs lezen thuis. Ook wisselden zij tal van en ervaringen uit. Mag je ook lezen in je thuistaal? Hoe kies je een leuk boek om samen te lezen? Het leesteam met enkele ouders, leerkrachten en een bibliotheekmedewerker, gaat verder met uitwerking van de ideeën die voortkwamen uit de avond in een activiteitenplan, dat past binnen het leesplan van de bibliotheek op school. De gemeente Almere investeert al langere tijd in verstevigen van partnerschap met ouders vanuit de Onderwijsimpuls, VVE en onderwijsachterstandenbeleid. De Bibliotheek borgt partnerschap met ouders in haar begeleiding rond Bibliotheek op school.

Voorbeeld Bibliotheek Den Bosch

In Den Bosch hebben de leesconsulenten een dagdeel training gevolgd rond het thema partnerschap met ouders. Naast inzicht in waarom partnerschap met ouders zo belangrijk is en hoe je dit planmatig kunt vormgeven, hebben zij tips en werkwijzen opgedaan om aan de slag te gaan met ouderpartnerschap op de scholen waar zij actief zijn met de Bibliotheek op school. Veel van de leesconsulenten hebben al verzoeken liggen van de school om in een teambijeenkomst te komen vertellen over ouderpartnerschap en lezen. Na de bijeenkomst noemde een leesconsulent: "Ik voel nu nog meer de noodzaak om dit thema bij de scholen in te brengen. Het fijne is dat we nu ook allerlei handvatten hebben om hierover in gesprek te gaan met de school!"

Stichting Lezen & Actief Ouderschap

Actief Ouderschap is een expertise organisatie op het gebied van partnerschap tussen ouders en school en ouders en kinderopvang. Zij is samen met Stichting Lezen betrokken geweest bij de totstandkoming van het 'stappenplan ouderpartnerschap en lezen' en kan uw Bibliotheek helpen om snel een slag te maken in de gemeente als het gaat om ouderpartnerschap bij lezen. Zij zorgen onder meer voor projectbegeleiding, lezingen en workshops, scholing en menskracht tijdens ouderavonden. Meer informatie: www.actiefouderschap.nl / info@actiefouderschap.nl Meer informatie over ouderpartnerschap binnen BoekStart in de kinderopvang: mbos@lezen.nl en de Bibliotheek op school: avanmontfoort@lezen.nl